

Светлана Стаменова

Отговори на критичните бележки на рецензентите

Искам да изразя огромната си благодарност на уважаемите рецензенти за техните ценни напътствия и критични бележки, на които ще се опитам да отговоря.

Напълно приемам предложенията за развитие на бъдещата ми работа от Проф. Мантарова, Проф. Тодорова, Проф. Стоянова и Доц. Петрунов. Предложението на Доц. Петрунов проблематиката на монографичното изследване, което е базирано на емпирична информация от периода 1990 – 2011 г., да се разшири с изследване за още един десетгодишен период – от 2011 до 2021 г. вече съм го обмисляла, остава да намеря финансиране.

Много сериозно приемам критиките на Проф. Тодорова, Проф. Мантарова и Проф. Ивков и Проф. Неделчева за недостатъчното цитиране на български автори. Разбира се, използвах техни трудове, но в библиографията се ограничих до литературата, която съм цитирала. В бъдеще ще се опитам да преодоля този недостатък.

Много съм благодарна и за забележката на Проф. Ивков и Проф. Съйкова за категоричността при приемането или отхвърлянето на дадени тези или хипотези. Разбира се, резултатите от емпиричните социологически изследвания само в определена степен отразяват реалния свят с неговите сложни отношения и взаимовръзки. Има учени, които дори категорично отхвърлят съществуването на взаимовръзка между света на анализа на емпиричните данни от социологически изследвания и реалния свят, но такава философска нагласа би обезсмислила напълно нашата работа. Ще се опитам по-нататък да преодоля и другата крайност – отъждествяването на резултатите от анализ на данните от ЕСИ с живата социална действителност.

Критическите съображения на Проф. Неделчева са много ценни за мен, защото дават една прекрасна обратна връзка, от която всеки изследовател има нужда. По точка първа от нейните съображения - това, което съм написала в посочените от Проф. Неделчева страници е по-скоро полемика с привържениците на дихоромичния модел на етническа идентичност, които са застъпници на изцяло етно-културния генезис на балканската и в частност на българската нация и идентичност. На стр. 16 твърдя, че „*нито „гражданската” и политическа нация и национална принадлежност е напълно*

политически обусловена, нито „етническата” или културна нация и национална принадлежност е чисто културно детерминирана” и че дори „„гражданската” и политическа национална принадлежност далеч не е толкова политическа, колкото се претендира от дихотомичния географски модел”. Това, върху което акцентирам по-нататък е изобретения и въобразен характер на етническата и национална култура във формата на обща история, митове, етнос и т.н. (виж стр. 22). Митовете и етносите стават обективности, реално съществуващи факти и форми на мислене на страната на човешките деятели, които са способни да се усложняват и развиват самостоятелно и да влизат във взаимодействие като отделни същности. От тази гледна точка, по-нататък наистина има структурно и функционално взаимодействие на култура, традиции и политически проекти, но според мен в последна сметка генезисът им е политически.

По точка втора - съгласна съм с мнението на Проф. Т. Неделчева, че някои от недоразуменията идват от използването на определени термини. Използвала съм термини, които са общоприети и отдавна се изследват с точно определена операционализация. На основата на тази общоприета операционализация открих след анализ на данните, че за българското етническо мнозинство, политическата и етническа национална идентичности са тясно свързани и припокриващи се. Но резултатите от изследванията на Проф. Неделчева се потвърждават и от анализа на моите данни. Оказва се, че етническата национална идентичност и национализма на българското етническо мнозинство са най-слаби сред младото поколение, живеещо в големите градове, като именно сред него са най-силни и про-европейските нагласи на силна подкрепа за демократичните принципи. С увеличаването на възрастта нараства етническата национална идентичност и национализма на респондентите, като тази идентичност и национализъм са неравномерно разпределени географски – най силни са в селата и малките градове, а най-слаби – в големите градове (стр.151-153).

Благодарна съм и за критиката на Проф. Съйкова за статистическата значимост на t теста, като ще се опитам да се защита малко по-подробно.

За да се провери колко добре може да се построи линеен регресионен модел с конкретна извадка е необходимо да се проведе статистически тест за наклона на регресионната линия, който е коефициентът β . Ако $\beta = 0$ означава, че няма линейна зависимост между зависимата и независимите променливи X (независима променлива или променливи X_1, X_2 , т.н) и Y (зависима променлива), не може да се проведе регресионен анализ с наличните данни. Статистическите хипотези са:

$H_0: \beta = 0$ - наклона е нулев и няма линейна зависимост между променливите

$H_1: \beta \neq 0$ - наклона не е нулев и има линейна зависимост между променливите

Нулевата хипотеза H_0 се тества на базата на t-разпределението на Стюдънт. Ако получената от SPSS Statistics p -стойност (Significance) е малка ($p \leq 0.05$) тогава нулевата хипотеза H_0 се отхвърля и се прави изводът, че се наблюдава статистическа зависимост между независимата и зависимата променливи и че наличната информация за X позволява да се прогнозира Y (Ганева, З. (2016) «Да преоткрием статистиката с IBM SPSS Statistics», София: Elestra; Field, A. (2005) “Discovering Statistics Using SPSS”, London: SAGE).

Ако данните се различават от нулевата хипотеза, абсолютната стойност на t се увеличава, а p става ≤ 0.05 . Ако p -стойността е по-голяма от 0.05, което се случва когато t -статистиката е по-малка от 2 по абсолютна стойност - това означава, че коефициентът β може да бъде само „случайно“ значим.

От всичките ми таблици се вижда, че стойностите на t са значително над 0 и стойностите на p са по-малки или равни на 0.05 (както би следвало да бъде при адекватен модел на регресия), освен за зависимите променливи, които нямат ефект върху независимата променлива, което също е важно в анализа на данните и е надлежно коментирано в текста.

Що се касае за достоверността на първичната информация, тя е събрана от уважаваната агенция Сова-Харис.